

Pořadatelé konference – kolegové z pardubické univerzity – se velmi dobře starali o své hosty. Kromě občerstvení s již tradičními perníčky bylo výborně zorganizováno ubytování pro účastníky. Snad bychom příště prosili ještě o lepší popis cesty pro ty, kteří do Pardubic přijíždějí autem.

Konference „Religious Change“ (CERES 2006), Bratislava (23.–25. října 2006)

Milan Fujda, FF MU, Ústav religionistiky

Sérii CERES (Central European Religious Studies) konferencí „Náboženství a ...“ vystřídalá tentokrát událost s nápaditějším názvem „Religious Change“. Připravili ji bratislavští kolegové z Katedry porovnávací religionistiky Univerzity Komenského a organizátorům příštích CERES konferencí nasadili latku skutečně vysoko. Účastníky hostili v bratislavské Univerzitní knižnici a na dalších místech své metropole i mimo ni po tři dni, od 23. do 25. října, příkladným způsobem.

Oproti předchozím CERES konferencím přinesla „Religious Change“ několik změn a velmi pravděpodobně představovala v dosavadní tradici setkávání religionistů ze středu Evropy jistý vrchol. Zásadní proměnu dosavadní tradice znamenalo zavedení angličtiny jako konferenčního jazyka. Podle mého soudu lze připsat částečně na vrub této reformy fakt, že zápal do diskuse poněkud pohasl. Domnívám se nicméně, že se jedná pouze o přechodný jev, který vymizí s narůstajícím návykem na anglickou komunikaci. Mnohem důležitější jsou přínosy této významné změny. Letos poprvé byla CERES konference hodna svého označení „Central European“, a co více, tentokrát by ji bylo možné označit i přívěskem „světová“. Vyměnit své poznatky a zkušenosti přijeli nejen kolegové ze Slovenska, Česka a Polska, ale též z Maďarska, Rakouska a Spojených Států Amerických.

Větší rozmanitost v řadách účastníků měla znatelný vliv na kvalitu přednesených příspěvků. Osobně bych vysoce ocenil zejména inspirující (a provokující) naturalistický přístup Luthera H. Martina z Burlingtonu (Vermont, USA) či podnětný příspěvek o jistých náboženských změnách na Kubě s obecnými teoretickými ambicemi od Geralda Hödla z Vidně. Přesto musím říci, že nejvíce mě oslovil přehledně strukturovaný příspěvek Tatiány Podolinské o vlivu příklonu k letničným hnutím na utváření identit slovenských Romů. Příspěvek podpořený přehlednou a esteticky nápaditou prezentací, který nenudil svou délkou ani zahlceností detaily a podával novou a zajímavou informaci způsobem srozumitelným i ne-specialistům, byl názornou ukázkou toho, jak má vypadat inspirativní konferenční vystoupení. Ne náhodou dal podnět k patrně nejobsáhlejší ze všech konferenčních diskusí.

Ve výčtu zajímavých a podnětných příspěvků by bylo možné pokračovat, což nečiním, abych snad na někoho nezapomněl. Lze s uspokojením konstatovat, že slabí nebo nudní řečníci se Bratislavě vyhnuli. Ať již se hovořilo o proměnách v rámci starověkých náboženství, náboženství Číny, hinduismu nebo v romské religiozité

(pondělí 23.10.), o buddhismu či latinsko-amerických tradicích (úterý 24.10.), o křesťanství, nových náboženských hnutích nebo o teoretických aspektech náboženské změny (středa 25.10.), vždy si musel každý posluchač „přijít na své“ a zřídka dostal příležitost ke spánku. Organizace jednotlivých panelů měla snad jen ten nedostatek, že panely byly příliš dlouhé a navíc je přerušovala, pravda povzbuzující a příjemná, leč poněkud nevhodně načasovaná „café break“. Byl to podle mého soudu další faktor, který ubíral živosti diskuse následující až na závěr každého panelu. Osobně bych organizátorům příštích konferencí doporučil přestávky na občerstvení ponechat, ale předradit jim diskuse k předneseným příspěvkům.

Po technické stránce zvládli organizátoři akci vcelku dobře. Mapa Bratislavy, seznam emailů všech přispívajících účastníků a jízdenky na MHD jsou drobné detaily, které potěší, neboť mnoho věcí významně usnadní. Poněkud přívětivější ovšem mohl být sál. Příliv čerstvého vzduchu závislý pouze na klimatizaci a dva velké sloupky uprostřed dojem z konference poněkud kazily. Těž přilehlé chodby nevytvářely prostředí příliš vhodné pro seznamování a přátelské odborné i ne-odborné diskuse. Několik přítomných by jistě také přivítalo rozšířené výpočetně-technické zázemí – zejména možnost tisku. Dostatečné zásobování kaloriemi i tekutinami tyto nedostatky částečně kompenzovalo. I to mělo své mouchy – jako vegetarián jsem měl možnosti poněkud omezené a jistý ústupek jsem také musel učinit. Snahu zorganizovat i tyto záležitosti k plné spokojenosti všech nicméně nešlo bratislavským kolegům upřít. Tradičními slovenskými jídly ve Slovenské hospodě nebo večerem u husích hodů se pak ukázali jako těžko překonatelní hostitelé. Hudební doprovod dechového tria vzbuzoval tak živě atmosféru zámecké hostiny, že to některé účastníky přivádělo až k mírným rozpakům.

A tak si nelze do budoucna přát nic víc, než aby se standard nastolený bratislavskou konferencí, když nic jiného, tak alespoň příliš nesnižoval.

Steven Mithen, *Konec doby ledové: Dějiny lidstva od r. 20 000 do r. 5 000 př. Kr.*, Praha: BB Art 2006, 733 s. ISBN 80-7341-768-5

Rudolf Havelka, FF MU, Ústav religionistiky

Pro některé ze čtenářů časopisu *Sacra* může být recenze knihy s primárně „archeologickým“ zaměřením, pojednávající navíc o době tak časově vzdálené, případně zájem o tuto dobu vůbec, jistým překvapením. Je však nutné uvědomit si, že úsek dějin vymezený středním až mladým paleolitem, je právě tím obdobím vývoje lidstva, kdy se zřejmě utvářela ona forma lidského myšlení a konání, které můžeme konvenčně označit jako náboženské. Objevují se první z významných artefaktů a mentefaktů, které nám umožňují uvažovat o povaze duchovního života pravěkých lidí a snad i o jejich náboženských praktikách. Již kolem roku 30 000 př. Kr. se objevují první zřejmě rituální pohřby (např. Sungir, Rusko), jeskynní malby (např. Chauvet,